

Handläggare:
Eleonore Albenius
Johan Nilsson

Datum:
2016-10-03

Diarienummer:
PBN 2015-000015

Miljöbedömning; Steg 1 – Behovsbedömning SAMRÅDSHANDLING

Planprogram för Eriksberg och Ekebydalen

BEHOVSBEDÖMNING FÖR MILJÖBEDÖMNING

Enligt PBL 4:34 ska bestämmelserna i MB 6:11– 6:18 och 6:22 tillämpas om ett genomförande av en detaljplan kan antas medföra risk för betydande miljöpåverkan (Eu-direktiv 2001/42 EG). Vid betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning av planen göras under vars process en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. För att kommunen ska kunna ta ställning till om en detaljplan medför risk för betydande miljöpåverkan eller inte görs en behovsbedömning utifrån förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 2 och 4. Kommunens checklista för behovsbedömningar utgår från bilagorna och har utgjort underlag för nedanstående bedömning. Samråd med länsstyrelsen kommer att hållas i samband med programsamrådet.

PLANPROGRAMMET

Det finns ett stort behov av fler bostäder i Uppsala. En utveckling och förtätning av Eriksberg kan bidra till att fler får möjlighet att bo i ett attraktivt läge, nära staden och med direkt närhet till naturen. Den utmaning som en omfattande förtätning innebär, och som aktualiserats genom Uppsalahems initiativ¹, motiverar att omvandlingen av området inleds med framtagande av ett planprogram.

Planprogrammets huvudsakliga syfte är att möjliggöra en omvandling av stadsdelen och samtidigt garantera en stadsutveckling av hög kvalitet. För att säkerställa en hållbar utveckling där såväl sociala som miljömässiga aspekter väger tungt behöver ett helhetsgrepp tas. Planprogrammet omfattar därför hela stadsdelen inklusive Ekebydalen och ska identifiera nyckelfrågor och formulera strategier och riktlinjer inför kommande detaljplanering. Programområdet kommer att delas upp i flera detaljplaner. För var och en av dessa detaljplaner kommer separata behovsbedömningar att upprättas.

Planprogrammet omfattar hela stadsdelen Eriksberg och Ekebydalen.

Programförslaget innebär en stor förändring av programområdets fysiska struktur och en förtätning av stadsdelen. Fullt genomfört innebär förslaget att runt 2 600 nya bostäder kan byggas inom programområdet. Större delen av dessa bostäder föreslås i

¹ Uppsalahem, som är en dominerande fastighetsägare i området, står inför omfattande renoveringar och ser i samband med dessa en möjlighet till att förtäta och förnya stadsdelen. 2012 påbörjade Uppsalahem därför ett visionsarbete i syfte att beskriva, analysera och klargöra områdets utvecklingspotential.

Stadsbyggnadsförvaltningen ser positivt på ambitionen och bedömer att ett planprogram som omfattar hela stadsdelen och Ekebydalen behöver upprättas som underlag för det fortsatta arbetet inklusive planläggning.

utvecklingsområden söder om Granitvägen. Vissa av de utpekade delområdena kräver mer utredning än andra i efterkommande planeringsskeden (till exempel på grund av höga naturvärden) och osäkerheten beträffande antalet bostäder varierar därmed mellan olika områden.

PLATSEN

Nuvarande markanvändning och planläge

Stadsdelen Eriksberg ligger relativt centralt i staden, cirka 3 kilometer från Uppsala centrum, men är samtidigt starkt präglad av den direkta närheten till stora naturområden. I området finns såväl villabebyggelse som flerbostadsbebyggelse i olika skalor och från olika tidsepoker.

Översiktsplan

En förtätning/omvandling av Eriksberg är förenlig med översiktsplanen.

Eriksberg är beläget inom den så kallade stadsväven, inom vilken markanvändningen ska intensifieras genom förtätad bebyggelse, grönstruktur och transportsystem för att klara klimat- och miljökrav samt krav på stadslivskvaliteter. Förtätning inom stadsväven ska ske med hänsyn till platsens karaktär och med målsättning att kvaliteter ska tillföras och samband stärkas. I aktualitetsförklaringen av Uppsalas översiktsplan 2010 beskrivs Eriksberg som en stadsdel som står inför omfattande renoveringar och där det anses mycket angeläget att kommunen har beredskap att gå in som en aktiv part för att medverka i utvecklingen av stadsdelsstrukturen för att bland annat åstadkomma förbättrade inre och yttre samband, högre täthet och en större mångfald.

En bärande tanke i översiktsplanen är att staden ska växa med fokus kring stråk som utgör stomlinjer för kollektivtrafik. Ett av översiktsplanens stomlinjestråk passerar genom Eriksberg längs Norbyvägen och kopplar stadsdelen till centrala staden i nordöst och till Norby och Gottsunda i söder. Inriktningen för stomlinjestråken i ytterstaden är tillskott av bostäder, verksamheter och besöksfunktioner. Längs med eller intill stomlinjestråken ska stadsstråk utvecklas. Granitvägen i Eriksberg kan enligt översiktsplanen utvecklas till ett stadsstråk med en förtydligad stadskaraktär och med handel och verksamheter i bebyggelsens bottenvåningar. Västertorg, beläget intill Granitvägen, anges i översiktsplanen som ett kärnområde som ska utvecklas till en stadsdelssamlande centrumnod, ett livfullt offentligt torg kring vilket centrala handels- och servicefunktioner samlas.

I utställningsversionen av översiktsplan 2016 (ÖP 2016) är Granitvägen utpekad som såväl stomlinjestråk som stadsstråk och Västertorg är fortsatt utpekad som stadsdelssnod.

Detaljplaner

Området omfattas av ett stort antal detaljplaner. Många av dem är från slutet av 50-

talet och ger endast små förändrings- och utbyggnadsmöjligheter. Den huvudsakliga markanvändningen är bostadsändamål med inslag av skola och service.

I dagsläget pågår flera planarbeten inom stadsdelen. I naturområdet mellan Blodstenvägen, Marmorvägen och Norbyvägen (Norby 31:74) pågår ett planarbete med syfte att möjliggöra fyra punkthus i befintlig naturmark, ett lamellhus längs Norbyvägen samt en ny tillfartsgata med anslutning mot Norbyvägen. Planförslaget möjliggör cirka 140 nya bostäder.

I en del av Rödbergsparken kommer möjligheten att uppföra nya flerbostadshus i befintlig naturmark att prövas. Byggherre är Rikshem och planområdet ligger i direkt anslutning till en av deras fastigheter, Eriksberg 4:1. Planarbetet är inte påbörjat.

Även i delar av Hammarparken, strax norr om Eriksbergsvägen, pågår planläggning efter det markanvisningsförfarande som genomfördes under 2014. Preliminärt uppskattas en exploatering i Hammarparken kunna inrymma 200–300 bostäder. Planarbetet är i ett tidigt inledningskede.

Därutöver finns positiva planbesked för ett par ärenden av mindre omfattning i syfte att kunna möjliggöra maktöverlåtelser mellan Uppsala kommun och de kommunala bolagen Skolfastigheter och Sport- och rekreationsfastigheter.

Planprogrammet syftar bland annat till att identifiera nyckelfrågor och formulera riktlinjer inför kommande detaljplanering men även för pågående planer är i ett tidigt skede. Programområdet kommer att delas upp i flera detaljplaner.

Stadsbild/landskapsbild

Eriksberg präglas av en kuperad terräng där skogsbeklädda höjder utgör en del av stadsbilden. Bebyggelsen är naturligt inplacerad i för hållande till terrängen och höjder har till stor del lämnats obebyggda. Bebyggelsen är förhållandevis gles i stora delar av planområdet. Branter som hållits fria från träd och buskar används flitigt som pulkabackar vintertid. I områdets mer öppna delar finns bergshällar som ett återkommande inslag.

Norbyvägen och Granitvägen utgör huvudgator för trafik till och igenom Eriksberg. Eriksbergs gatunät har därutöver olika karaktär i stadsdelens olika delar. I den äldre delen, med villabebyggelse och 40-talets lamellbebyggelse, är gatunätet sammankopplat. I de delar av stadsdelen som uppförts under sent 50-tal och tidigt 60-tal har man istället, enligt tidens stadsplaneideal, skapat tydliga grannskapsenheter genom att samla bebyggelsen kring säckgator utan inbördes sammankoppling.

Kulturarv

Eriksbergs nordvästra del ingår i det område som omfattas av riksintresse för kulturmiljövården; Uppsala stad. I granskningsversionen av översiktsplan 2016

föreslås en ny avgränsning av riksintresset där stora delar av området i västra staden undantas, däribland Eriksberg.

Eriksberg har vuxit fram under det förra decenniet. Den äldsta bebyggelsen i stadsdelen är villabebyggelsen i området *Ekeby egna hem* följt av trevåningshusen i *Sommarro* och *Lassebygärde* som uppfördes på 1940-talet. På den då obebyggda marken väster om *Ekeby egna hem* växte därefter under 50- och 60-talet fortsättningen av stadsdelen Eriksberg fram. Området blev Uppsalas första höghusområde. Skivhus placerade i sparad och förädlad naturmark representerade en ny tid inom arkitektur och stadsplanering och Eriksberg anses vara en god representant för efterkrigstidens stadsplanering och bostadsbyggande. Tidens anda synliggjordes bland annat genom tydliga grannskapsenheter samlade kring ett stadsdelscentrum med torg och skolor. Västertorg invigdes 1960 och Konsumbutiken var då landets största. Under efterföljande decennier har stadsdelen vid olika tidpunkter förtätats med mindre bebyggelsetillskott i form av bland annat enstaka flerbostadshus, äldreboenden och en vårdcentral.

Naturmiljö och naturvärden

Naturreseptaten Hågadalen-Nåsten och Stadsskogen gränsar direkt mot Eriksberg och utgör naturlig gräns för en utbyggnad av stadsdelen. Närheten till reservaten och även Ekebydalen bidrar stort till upplevelsen av Eriksberg som en grön stadsdel.

Inventerade naturvärden som anges i översiktsplanen är främst kopplade till naturreseptaten. En fördjupad naturvärdesinventering har utförts inom ramen för planprogrammet och visar att det finns flera områden med höga naturvärden även inom stadsdelen. Värdena är främst knutna till äldre tall.

I Ekebydalen finns ett varierande landskap med många värdefulla småbiotoper, bland annat dammar, beteshagar, buskage och kolonilotter. Dalen som helhet har ett värde som är större än de enskilda biotoperna och har avgränsats som ett så kallat landskapsobjekt.

Utöver naturvärdesinventering har en inventering av fladdermusfaunan genomförts i delar av utredningsområdet. I den utredda delen av programområdet påträffades en relativt artrik fauna inklusive en rödlistad fladdermusart.

Strandskydd

I Hågadalen väster om Eriksberg går Hågaån. Längs Hågaån gäller strandskydd enligt Miljöbalken i syfte att trygga allmänhetens tillgång till strandområden och möjlighet till friluftsliv samt för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Strandskyddet längs Hågaån är utökat och omfattar 300 meter. Den västra delen av programområdet berörs.

Rekreation och friluftsliv

Översiktsplanen samt Parkplan för Uppsala stad anger att kvarters-, stadsdels och småparker ska finnas på nära avstånd från alla boende i staden. Tillgången på grönska och skog är mycket god i Uppsalas västra delar. Däremot råder brist på mer anlagd parkmark. I parkplanen föreslås utveckling av stadsdelsparker, det vill säga anlagda parker med många upplevelsevärden, både i Eriksberg och i Ekebydalen. Ekebydalen utgör enligt översiktsplanen grönstruktur inom stadsväven – det vill säga park eller naturområde med sociala och/eller ekologiska värden.

En av stadens Linnéstigar passerar genom Eriksberg längs med Norbyvägen med fortsättning längs Kvickstensvägen och vidare ut i Hågadalen.

Miljöbelastning

Miljö kvalitetsnormer för Hågaån

Planområdet berörs av miljö kvalitetsnormerna för Hågaån enligt MB 5 kap. Hågaån har enligt Sveriges Vatteninformationssystem (VISS) en dålig ekologisk status (2009) och en god kemisk status (2009). Enligt förslag till ny klassning uppnår inte ån god kemisk status (2013, ej fastställd). Målsättningen är god status 2021 (med vissa undantag).

Vattenskyddsområde

Den del av programområdet som ligger öster om Norbyvägen, i huvudsak kvarteret Täljstenen, ligger inom yttre vattenskyddsområde. Detta innebär att markarbeten inte får ske djupare än till 1 meter över högsta grundvattenyta, att markarbeten inte får leda bort grundvatten eller sänka grundvattennivån samt att avloppsledningar för hushållsspillvatten och tillhörande brunnar ska vara täta. Gällande skyddsföreskrifter ska följas vid markarbeten under denna nivå.

Samhälls- och naturresurser

Kollektivtrafik

I dagsläget trafikerar tre linjer (4, 6 och 41) genom Eriksberg. Samtliga busslinjer passerar Uppsala centrum. Kollektivtrafiken nyttjar främst Granitvägen och Norbyvägen vid Eriksberg. Dessutom kör bussarna en slinga runga Glimmervägen/Stigbergsvägen.

I augusti 2017 får Uppsala ett nytt stadsbusslinjenät som kommer att bestå av tolv busslinjer, varav en ringlinje. Busslinjerna numreras 1-12 och Eriksberg berörs av linje 2, 7 och 12. Granitvägen kommer att trafikerar av linje 2 som går mellan Slavsta och Eriksberg/Håga via Resecentrum och linje 12 som går mellan Flogsta och Polacksbacken. Norbyvägen trafikerar därutöver även av linje 7 mellan Sala Backe och Gottsunda. Under hösten 2016 planerar UL att presentera förslag till hållplatslägen samt genomföra samråd runt dessa.

Hälsa och säkerhet

Trafik

Norbyvägen och Granitvägen utgör huvudgator för trafik till och igenom Eriksberg. Norbyvägen (knappt 7000 fordon ÅDT, april 2015) är den mest belastade vägen inom programområdet, den binder samman sydvästra Uppsala, via Eriksberg, med centrum. Största delen av trafiken ut/in från/till Eriksberg sker via Granitvägen (runt 5000 fordon ÅDT, april 2015).

Trafikbuller

Trafikbullernivåerna är som väntat högst längs de större stråken som Norbyvägen, Granitvägen samt Karlsrogatan. Bebyggelsen närmast dessa vägar utsätts för buller över de rekommenderade värdena. I större delen av Eriksberg är bullernivåerna förhållandevis låga.

Luft

Luftföroreningar i området är enligt Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbunds kartering låga.

Föroreningar

I Ekebydalen finns föroreningar efter verksamheten vid Ekeby bruk. Området har använts för lertäkt, slambassänger och som deponiplats. Ekebydalen har riskklass 2 enligt länsstyrelsens MIFO-databas. Inom programområdet i stort finns även ett antal ej riskklassade alternativt åtgärdade träffar i MIFO-databasen (verkstäder, drivmedelsanläggningar, åkeri mm).

PÅVERKAN

Stadsbild och landskapsbild

Den omfattande förtätning eller omvandling som programmet innebär påverkar stadsbilden i olika grad. Delar av programområdet påverkas mer än andra delar och några delar påverkas endast marginellt.

Upplevelsen av Eriksberg i förhållande till staden och från kringliggande stadsdelar kommer också att påverkas liksom stadsdelens annonsering mot Norbyvägen om planprogrammet genomförs fullt ut. Påverkan på landskapsbilden bedöms inte vara betydande. Anpassning till natur och topografi är en genomgående riktlinje som föreslås inför planläggning av Eriksbergs ytterområden.

Omfattning, placering och karaktär hos tillkommande bebyggelse utreds inom planprogrammet, med det offentliga rummets och gatunätets utveckling som ramverk. En sammanhållen men varierad stadsbild är en målsättning med de riktlinjer som anges.

Kulturarv

Förtätningen av stadsdelen innebär påverkan på den befintliga bebyggelsen. I samband med programarbetet har en kulturmiljöutredning gjorts. Eriksberg anses vara en god representant för efterkrigstidens stadsplanering och bostadsbyggande. Två områden/objekt i stadsdelen bedöms ha kulturminnesklass, dessa är Lassebygårde i kvarteret Birka och Erikbergskyrkan. Dessa två områden är enligt kulturmiljöutredningen mest känsliga för förändring ur ett kulturhistoriskt perspektiv tillsammans med Västertorg, Eriksbergsparken mellan skivhusen och delar av Hammarparken (pulkabacken ner mot Ekebydalen).

Planidealet i de modernistiska delarna kommer kraftigt att förändras genom tillkommande bebyggelseförtätningar. Bedömningen är att kulturmiljön kommer att påverkas påtagligt, men de riktlinjer som anges i programförslaget syftar till att göra det möjligt att fortfarande kunna utläsa de äldre strukturerna. Västertorg liksom pulkabacken kommer att bevaras. I den nordligaste delen av Eriksberg, där Lassebygårde och Erikbergskyrkan ligger föreslås inga omfattande förändringar.

Naturmiljö och naturvärden

Höga naturvärden finns i Eriksbergs direkta närhet men också inom stadsdelen. Naturvärden och spridningssamband har kartlagts inom ramen för den naturvärdesinventering som gjorts i samband med programarbetet. Delar av de områden som har höga naturvärden kommer vid ett genomförande av planprogrammet bebyggas och naturvärdena kommer påverkas negativt.

I programförslaget föreslås en grönstruktur som bland annat bygger på en högre grad av naturanpassning i områdets ytterkanter och ett antal stråk genom området som skapar natursamband och knyter samman Hågadalen, Ekebydalen och Stadsskogen. Påverkan på naturvärden bedöms som små till måttliga. I efterkommande detaljplanarbeten ska eventuella naturvärden utredas mer detaljerat efter behov.

Strandskydd

Eventuella bebyggelsestillskott på mark som omfattas av strandskydd förekommer endast i liten omfattning. Frågan kommer att behandlas under ett framtida planarbete, om och när det blir aktuellt för de berörda delarna av området.

Rekreation och friluftsliv

Inom ramen för planprogrammet har Eriksbergs kopplingar in mot staden och mot kringliggande stadsdelar studerats, liksom möjligheten att utveckla och förtydliga kopplingarna till de omgivande naturområdena.

Programområdets offentliga rum behöver utvecklas i olika grad. Genom tydligare samband och en rikare variation i form av programmering, karaktär, funktion och ett förbättrat samspel med omgivande bebyggelse kan befintliga värden förvaltas

samtidigt som nya värden tillförs och kopplingar mot omgivande natur- och parkområden stärks.

Ekebydalen kommer inte bebyggas utan kan utvecklas för rekreation och friluftliv men även odling och organiserad idrott.

Miljöbelastning

Miljö kvalitetsnormer för Hågaån

En förtätning av området innebär en större andel hårdgjorda ytor och ökad avrinning. En översiktlig dagvattenutredning har gjorts i samband med programarbetet. I utredningen finns förslag på hur dagvattnet kan hanteras i takt med utvecklingen av området. Lokalt föreslås åtgärder som syftar till att fördröja höga flödestoppar. Längre ner i systemet föreslås en omläggning av ledningsnätet så att vattnet leds till dammar i Ekebydalen istället för direkt till Hågaån, vilket skulle förbättra förhållandena för ån och möjligheten att klara miljö kvalitetsnormerna. Fördjupade dagvattenutredningar kommer att göras i respektive efterföljande detaljplan, där det bedöms vara behövligt.

Vattenskyddsområde

Gällande föreskrifter ska följas.

Samhälls- och naturresurser

Ny bebyggelse innebär alltid en viss miljöbelastning. I programförslaget möjliggörs ett totalt sett stort antal bostäder men de är uppdelade i olika delområden över en relativt stor yta. Eftersom den tillkommande bebyggelsen i detta fall består av företrädesvis bostäder och mindre andel verksamheter bedöms miljöbelastningen inte bli betydande. Den nya bebyggelsen tillkommer i ett område som redan är bebyggt, vilket innebär att befintliga system för hantering av VA och energi kan användas. Förstärkningar av dess system kommer dock att bli nödvändiga efter hand och i delar av programområdet.

Hälsa och säkerhet

Trafik

I samband med programarbetet har en trafikutredning genomförts. Utredningen har utrett och beskrivit vad omvandlingen innebär i fråga om förändrade trafikflöden samt föreslagit åtgärder som säkersäller en hållbar stadsutveckling där gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik görs attraktiva och är tydligt prioriterade.

Enligt den trafikutredning som utförts finns tillräcklig kapacitet i vägnätet (inklusive tillkommande vägar).

Trafikbuller

Fördjupade undersökningar av bullersituationen kommer att utföras inom respektive

detaljplan i de lägen där det anses vara nödvändigt.

Luft

En tätare bebyggelse och mer slutna gaturum kan innebära större koncentration av luftföroreningar. Fördjupade undersökningar kommer att utföras inom respektive detaljplan, där det anses vara behövligt.

Föroreningar

Närmare undersökningar av eventuella föroreningar hanteras inom respektive detaljplanearbete samt vid projektering inför byggnation.

Måluppfyllelse

Planprogrammet motverkar inte några nationella, regionala eller lokala mål.

Samlad påverkan

Intentionerna i planprogrammet överensstämmer med översiktsplanens intentioner och bedöms bidra till en positiv utveckling av stadsdelen. Programområdet är omfattande och olika delar berörs och påverkas i olika grad av de förändringar som utreds och föreslås inom ramen för planprogrammet. Frågan om risk för betydande miljöpåverkan måste och kommer utredas närmare inom varje enskild detaljplan. Planprogrammets konsekvenser beskrivs i programhandlingen.

MOTIVERAT STÄLLNINGSTAGANDE

Med utgångspunkt från ovanstående gör kommunen den bedömningen att ett genomförande av planprogrammet inte medför risk för betydande miljöpåverkan enligt MB 6:11. En miljöbedömning enligt MB 6:11- 6:18 bedöms därför inte behöva genomföras inom ramen för planprogrammet. Bedömning och ställningstagande till betydande miljöpåverkan behöver göras på nytt inom vart och ett av de efterföljande detaljplanarbetena.

PLAN- OCH BYGGNADSNÄMNDEN